

Зав'язь (скорочено)

Григій Тютюнник

Дід Лаврін питає онука, куди це він налагодився, і підсміюється, ніби й справді щось про нього знає. А що тут такого, що хлопець нову сорочку надів і волосся на голові прислинив,— може, він на збори йде?

У хаті потемніло так, що й по кутках цвілі не видно. Картопля біліє — попускала паростки, в землю проситься.

Пора хлопцеві вирушати.

Бере пляшечку одеколону, поливає носовик, а дід сміється. В'їдливий страх! І Миколка (так звуть хлопця) знає чого.

Тож було, як вечір настане, то дід і починає розказувати, як їм у австрійському полоні жилося. А взимку колядок разом співають на печі: дід басом, а Миколка — альтом.

"А тепер — минулося. Тепер я... самі ж, бач, кажуть: парубок..."

Хлопець іде до дверей, а дід застерігає, що, мовляв, як жениться на тій прояві, то кислиці йому снитимуться. Миколка просить діда перестати, а він своє: "Бо то дівка з тієї куряви, що чорти на дорогах крутять!"

"— Просто в неї міцний характер,— кажу спокійно, аби швидше виприснути з дому.

— Еге ж,— бубонять,— і тюрма міцна, та чорт їй рад..." Хлопець хряпає дверима й виходить на поріг.

Надворі пахне молодим листям, торішніми бур'янами і мокрим попелом. Садок уже відцвів і густо вкрив землю білими пелюстками.

Деся далеко в степу тремтить червона заграва — видно, трактористи палять стару соломку.

Миколка йде садом на край вулиці, до провалля, і вже здалеку бачить маленьку білу постать. То — Соня. Жде... Хлопцю здається, що він ширшає в плечах, твердішає його крок і ось—ось підлетить. А от голосу — нема...

"— Соню,— белькочу шепеляво й противно,— це ти?

— Ні, це не я,— озивається вона й потихеньку сміється.— Це — мара..." Потім міцно бере хлопця під руку і пропонує показати сніг у проваллі. Вони лізуть у чорну холодну прірву, підпираючи один одного плечима. У проваллі справді пахне талим снігом, а під ногами щось рипить і гуде.

Соня закидає голову і лоскоче підборіддя юнака гарячими губами: "Бач, крига... а ти не вірив".

Очі у дівчини якісь дивні: наче й злякані трішки, й сміються. "У мене починають терпнути ноги і стають, як мотуз'яні. А голова хилиться, хилиться..."

"А що,— думаю,— як я її поцілую, а вона мене — в пику? Буває ж таке. Он і в кіно показують... — і шия перестає гнутися, дубіє".

А Соня вже й не сміється, сердита якась. Ні, вирішує хлопець, краще другим разом.

"Отак і стовбичу коло неї, не знаючи, що й казати, аж доки вона не озивається:

— Миколко, давай я буду падати, а ти мене держи. Ану, чи вдержиш?

— Ого, коли б ні! — вигукую, хапаючи її за тоненький попереk, але раптом підсковзуюся і з переляком і огидою до себе відчуваю, що зараз так і обербенимось у грязюку".

А Соня сердито пручається з рук і ошпарює злим поглядом. "— Пусти! Силач...

— Підсковзнувся,— мимрю,— хіба ж я винен, що тут слизько?" Соня норовисто відвертається і мовчить. А в Миколки перед очима з'являється насмішкувате лице діда Лавріна. Може, він і правду казав, що — кислички снитимуться...

Згадка про діда робить хлопця сміливішим. Він рішуче починає видиратися з провалля.

"— Миколко, а я? — жалібно шепоче Соня.

І від того шепоту у мене паморочиться голова, а серце починає калатати, як дзвін. Стрибаю вниз, сердито хапаю її за плечі і з розгону цілую в рипучу холодну хустку.

— Навіщо ж ти...аж за вухо, дурненький... — видихає Соня і сміється якимось покірно й лагідно.— Ходім уже, бо тут холодно". Миколка не допомагає дівчині, а майже виносить її вгору на руках. І відчуває, що сили в нього, немов у вола. Соня озирається і говорить, що як чудно — кругом садки цвітуть, а там, у проваллі, сніг...

" Йдемо до шляху, на лавочку, що у нас під хлівом. Соня тремтить, горнеться до плеча і дихає мені за комір.

— Ти не змерз? — питає.

Я з усієї сили зціплюю зуби, щоб не труситись, а їй кажу:

— Та н—наче ні..."

У степу вже майже розжеврілось, а в борознах, наче сніг у проваллі, біліє опалий цвіт. "Листя в садках ще тільки проклюнулося, тому в гіллі рясно миготять дрібні, мов роса, прозеленкуваті крапельки: то зав'язь.

Соня мріє: якби їй таке намисто — вік би не знімала. А Миколка обіцяє, що як вивчиться на шофера, то обов'язково купить.

Дівчина говорить, що вишиватиме йому сорочки, гарні—прегарні, кращі, ніж у лавці продають. "Соня раптом зупиняється, стає навшпиньки і потихеньку, обома долонями, нахиляє до себе мою голову. На якусь мить я бачу її сухі вимогливі очі і чую сором'язливий шепіт:

— В сто раз кращі... милий... в тисячу! А далі вже нічого не бачу і нічого не чую..."

Потім вони довго ще сидять на лавочці, не розплітаючи обіймів навіть тоді, коли мимо мчать ранні машини на базар і шофери кричать з кабін щось веселе, заохочуюче і безсоромне.

Розходяться далеко за північ, ледве переступаючи "солодку пекучу спрагу".

На порозі хлопець ще трохи постояв, слухаючи, як Соня тихо клацає засувом і причиняє двері.

І раптом із—за садка вивертається дід "у кухвайці й з вилами". А над деревами клубочиться дим.

"Ану, лишень, парубче, помагай окурювати садок, бо пропаде... зав'язь",— наказує дід.

Миколка прожогом кидається у садок, нагрібає сякого—такого палива і розкладає вогонь аж на межі, щоб дим тягло і на Сонин садок.

"— Та не там, ближче до сада розкладай! — сердито гукають дід.

— Нічого,— одказую так, як вони мене вчили,— буде в людей — буде і в нас...

А сам собі думаю: за чим би його сьогодні забігти до сусідів, бо до вечора, либонь, не дотерплю, не доживу..."